

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe, și răspunsuri la întrebări, despre formarea și conducerea
tovărășilor și însoțirilor economice,
cu sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și cu îndrumări pentru valorizarea produselor economice

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Apare în 10, 20 și 30, a fiecărei luni.

Ca adaos la „LIBERTATEA“.

Anul II.

ORĂȘTIE, 10 August v. 1907.

Nr. 22.

Asigurarea vitelor.

Aproape întreg poporul nostru trăește din lucrarea pământului și din creșterea vitelor. Cu toții știm însă că pământul fără vite e ca și un plug fără fere. Înțelește și roadă bună nu aduce. Pământul odată cîștigat e al nostru — nu ne prea batem capul cu el. Dar' avutul în vite azi e al nostru, mîne cine știe ce o fi cu el. D'aici apoi vine că țaranul nostru ține la vite ca la ochii din cap. Căci știe ce să alege din averea sa dacă-și perde vitele. În înțelegerea țaranului nostru față de rostul ce-l au vitele în economia noastră — găsit'am și noi datorița, ca să chibzuim cum am putea să sfătuim mai bine pe țaranul nostru, cum i-am putea ajuta mai potrivit ca averea lui în vite să-și fie asigurată. Să nu să culce cu frica în oase că dimineața o să-și găsească vaca ori boul schilăvit ori prăpădit și prin asta o să-și vadă marginea gropii de perzare.

Lucrul ăsta ne frămîntă de multă vreme. Și ca să-și dezlegăm bine am stîrîcit, și ici și colo, am răspândit și o carte și alta — ca sfatul ce-l vom da să fie cel mai potrivit.

Până acum a trebuit să ne îndestulim cu aceea, ca să sfătuim pe frații noștri să-și alcătuiască — de ocazională — tovarășii ocazionale pentru asigurarea vitelor. Sat de sat să se întovărășească vremelnic, să-și ajute împrumutat cînd pe unul ori pe altul îl ajunge năpasta pierderii în vite.

Avem mare îndestulare sufletească văzînd că sfatul a fost în multe sate ascultat

— căci azi avem știre că în vre-o 16 sate s'a alcătuit cîte o tovarășie ocazională pentru acoperirea pagubelor ivite în vite. Și ni-să cer neconținut sfaturi și îndrumări din zeci de comune. unde voesc să alcătuiască astfel de tovarășii.

Incurajați de această bună primire a sfaturilor noastre, ne-am pus cu prietini de-ai noștri la chibzuit și după multă căutare am găsit o și mai potrivită formă pentru asigurare contra pagubelor în vite. Temelia acestei forme zace în împărțirea pagubei pe cît mai mulți proprietari — după un număr cît mai mare de vite. Prin asta plata să micescă și foloasele să mărescă.

Ca să putem pune în lucrare cît mai curînd acest plan, ce-l credem mai potrivit, am conchemat pe ziua de Sta Mărie la Orăștie o adunare, în care să sfătuim împreună și întrucît să poate să hotărîm înființarea tovarășiei pentru asigurarea vitelor. Tovărășia aceasta nu numai că nu va împedea lucrarea tovarășii ocazionale, ce s'au făcut ori sunt pe cale de a să face — fără tocmai va fi în ajutorul și spre înlesnirea acelor.

D'aceia la adunarea dela Sta Mărie așteptăm și primim cu drag pe toți cei-ce să îngrijesc de soarta și de avutul lor și a poporului din care fac parte.

Să veniți dar din cît mai multe sate — să ne sfătuim și temelie să punem la un așezămînt, ce nădăjduim că va fi pîrghie puternică pentru înaintarea noastră economică.

Convocare.

Dorind a pune în praxă ideile pentru cari stăruiesc dela întemeierea foii »Tovărășia« în ce privește înființarea unui așezămînt pentru asigurarea economilor contra pagubelor în vite, după-ce, în înțelegere cu cîțiva amici ai mei, am statorit un plan de Statute, — convoc prin aceasta pe spriginitorii acestei idei la o adunare de constituire a unei *Insoțiri pentru asigurarea contra pagubelor în vite*. — Adunarea va avea loc în ziua Stă-Măria (28 August n.), la orele 2 d. a., în școala rom. din Orăștie.

Program: Constituirea adunării; Tălmăcirea scopului adunării, dezbaterea statutelor și constituirea societății pe temeiul Statutelor primite; Incheierea.

Hunedoara-Orăștie, Aug. 1907.

Vasile C. Osvadă,
red. „Tovărășiei“.

Centrala Tovărășilor.

Abia a ajuns în satele noastre știrea, că dorim să luăm greul începutului să înlesnim alcătuirea unei Centrale pentru tovarășii — și au și început deja să ne sosească din multe părți scrisori, care ne vestesc însuflețirea, cu care e primită această lucrare.

Numărul celor-ce înțeleg și vreau să înțeleagă rostul unei astfel de Centrale — crește văzînd cu ochii.

Și asta e de înțeles. Căci e vorba să avem și noi un loc de porneală, un izvor de apă vie, o matcă, ce să dea îndreptare, să dea viață tovarășilor, ce trebuie să se alcătuiască în satele noastre.

E greu începutul. E greu să faci pe ai noștri — chiar și pe cei buni, — să înțeleagă pute-

rea ce zace în o tovarășie și forța de muncă ce să iscodește prin filerul pus lîngă filer, prin marfa pusă lîngă marfă — cu bună rînduială și cu deplină înțelegere.

Noi suntem încredințați, că odată cunoscută și simțită aceea bunătate, nu va fi putere pe lume, care să mai poată opri în drum buna pornire.

Să ne încredem unii în alții. Să punem cu toții întreagă dragostea noastră în acțiune și nădăjduim, că în curînd o să putem ajunge la ținta dorită.

Cei-ce n'au răspuns încă la chemarea noastră frățească să răspundă, ca să putem cît mai în grabă să ne întîlnim la adunarea, care va da naștere Centralei pentru Tovărășii — pe urmele căreia satele noastre să vor împodobii cu roditoarele tovarășii.

Școala economică din Sibiiu.

Cu prima Octomvrie a anului acesta să deschide în Sibiiu cursul primei școale economice române, înființată pe lîngă seminarul pedagogic-teologic de acolo.

Deschiderea acestei școale e cu dreptul un eveniment de cea mai mare însemnătate în viața noastră națională și socială.

Înainte de toate e o strălucită dovadă, că cei mai chemați bărbați ai neamului — păzitorii bisericei și a școalei naționale și crescătorii fruntașilor, naturali ai satei și ai poporului nostru — au înțeles rostul vremii. Au înțeles că numai pedagogia teoretică și numai cunoașterea tipicului nu mai îndestulește chemarea impusă preoților și învățătorilor noștri. Căci noi credem că școala economică din Sibiiu în primul rînd își va avea școlari pe tinerii ce să gă-

tesc pentru preoți și dascăli și numai ca o potrivită întregire mai primește deocamdată șase tineri și apoi an de an tot mai mulți — care să fie chemați să lucreze alături cu preotul și învățătorul pentru ridicarea bunăstării economice a satelor.

Așa înțeleasă școala economică din Sibiu e un început de muncă a cărei roade binecuvântate să vor arăta cât mai îngrabă.

Sîrguincioșii ascultători ai acestei școale vor ieși în viață înarmați cu cunoștințe temeinice atât în lucrarea pămîntului cât și în creșterea, folosirea și valorizarea vitelor și a produselor acelor. Și cum cultura pămîntului și creșterea vitelor e ocupația așa zicînd națională a poporului nostru — aceste cunoștințe le pot folosi în un teren larg și mănos. Și pe urmele lor, pare-că vedem cum vor perî rînd pe rînd uneltele nepotrivite de lemn și locul lor va fi luat de unelte moderne, de mașini puternice, care cruță timpul și îndoiesc sporul.

Ca mâne ne va fi dat să vedem cum să împămîntească și pe satele noastre forma mai potrivită a unei agriculturi mai moderne, mai aducătoare de roade, cu care mai ușor ne putem îndestuli lipsele, ce să măresc din zi în zi.

Nu cunoaștem în amănunte programul de învățămînt, ce să va folosi la noua școală. Nădăduim însă că acei bărbați luminați, care au avut dragostea și înțelegerea, ca să dea naștere unei astfel de școale — vor ști găsi mijloacele potrivite, ca să nu să oprească numai la agricultura strîns luată.

Căci pentru înțelegerea mai desăvîrșită a muncii economice, va trebui ca ascultătorii școalei să aibă prilej să-și însușească și cunoștințele de principii economice (nu numai agricole). Să va găsi cu ușurință un bărbat, fie avocat, fie funcționar de bancă fie în sfîrșit ori care înțelegător de astfel de lucruri — care cu plăcere va jertfi cîteva oare pe lună ca

să propună în școala economică materialul, ce introduce în știința economiei, cu toate principiile ei de muncă și activitate socială și financiară și peste tot de economie rațională și națională.

Alătura cu aceasta, nădăduim că să va da deplină atenție celei mai puternice arme ce o pot avea micile existențe în lupta economică de azi pe care o slujesc din belșug: tovărășiile economice, sădite în toate satele noastre.

Cînd școala economică din Sibiu va crește și pionieri și conducători pentru mișcarea tovărășiilor, — va avea cel mai mare titlu de laudă și îndrăgirea marelui public.

În nădejdea că munca, ce începe cu 1 Octombrie, va fi o muncă de acest înțeles, va fi o muncă potrivită pentru binele și înaintarea poporului nostru, salutăm cu întreg caldul inimii noastre începutul școalei economice din Sibiu și dorim ca și în celelalte centre ca Sibiuul, să se alcătuiască astfel de școale de mare însemnătate!

Congresul industriașilor.

Duminecă s'a ținut în orașul Pécs marea adunare a tuturor industriașilor și meseriașilor din țară. Feluritele societăți de meseriași și industriași din țară și-au trimis încredințatii lor la această adunare, ce să ține odată la 2—3 ani — ca să sfătuiască asupra sorții industriașilor și întru cât să poată să ia măsuri ori să lucreze întracolo ca guvernul să ia măsuri, prin care soarta meșteșugarilor — industriași și meseriași — să se mai îmbunătățească.

Îmbunătățirea sorții meșteșugarilor trebuie să preocupe pe toți după-ce alătura cu agricultorii numai meșteșugarii sunt singurii locuitori ai țării, care cu brațele și cu capitalele lor produc vădit, produc în materie, pentru hrană, pentru îmbrăcăminte, pentru locuințe și în sfîrșit pentru tot ce are trupu de lipsă ca să poată ține viața în oase și prin ea viața intelectuală.

Fără industrie și agricultură nu e negoț, nu sunt cîntălarii nu e viața.

Ca pe toate cărările vieții trăite în Ungaria — durere că și în industrie, ori doară aici mai mult și-a vîrît capul politica nenorocită de clase și de neamuri. Așa am ajuns apoi că la toate mișcările, de felul adunării dela Pécs, noi românii și peste tot naționalitățile nu își găsesc locul, nu-și au partea, ce li să cuvine. Căci atît adunările de astfel cît și toate corporațiile și așezemintele pentru industriași și meseriași nu mai au haina țării, ci au haina ungarismului, unde să face politică în loc să se sfătuiască asupra năcazurilor ce bîntuie de o potrivă și pe meșteșugarul ungar ca și pe cel român ori neamț ori sîrb ori slovac.

Partidul Kossuthist însă, pînă era în opoziție avea lipsă de meșteșugari și d'aceia i-a scos din ogașie numai și ia dus pe povîrnișul politice de partid. În chipul acesta depărtarea dintre meșteșugarii noștri și cei unguri s'a făcut tot mai mare, — tot mai păgubitoare. Dar' și decît asta mai păgubitoare e treaba, că meșteșugarii unguri mai ales și-au lăsat lucrătoarele, ca să meargă în piața politice: să agite pentru neatîrnarea economică, pentru bancă națională, pentru teritor vamal și cu ele pentru armată națională și pentru tot, ce cuprinde programul Kossuthist.

Acum doi ani, cînd adunarea s'a ținut în Szabadka, le venea bine Kossuthiștilor această ținută a meșteșugarilor și Kossuth Ferencz și Apponyi îi laudau și le făgăduiau cu gura plină că le vor da tot ce cer.

Au trecut însă doi ani. Kossuthiștii au ajuns la putere și au văzut că nu pot da nimic. Nici nu s'au mai dus acum duminecă la adunarea dela Pécs. Au trimis numai pe secretarul de stat Sterényi să înblătească el paie făgăduințelor goale. Meșteșugarii adunați din nou s'au încălzit și după vorbirea lui Sterényi au spus că așteaptă în liniște, pînă cînd guvernul va împlini făgăduielile.

Doar n'o să creadă meșteșugarii că guvernul le va da pruna în gură! Mai cu minte făceau

dacă descopereau pe de antregul starea slabă în care să află și sfătuiindu-se căutau mijloace potrivite pentru-ca ei de ei să să poată ajuta. Pentru-că e aproape vremea cînd și meșteșugarii unguri să vor încredința că cu făgădueli politice nu o pot scoate la cale și punându-se pe lucru și pe chibzuială potrivită — desigur să vor înțilni cu meșteșugarii noștri și ai celorlalte naționalități și vor începe umăr la umăr adevărata muncă organizată și dătătoare de bune roade.

Până atunci însă meșteșugarii noștri să urmărească lucrurile, să se organizeze, să se întărească pentru-ca la adică să nu fie cei din urmă, cei pe socoteala cărora să se facă toată acțiunea.

*

De altfel secretarul Sterényi în vorbirea sa a spus în treacăt cam ce are de gând să facă guvernul pentru industriași și meseriași.

În primul rînd guvernul voințește ca încă în anul acesta sc schimbe legea industrială.

După noua lege nu dela inasași (ucenicii) să va cere anumita pregătire de 3 ori 4 ani, fără dela măestru cînd vrea să înceapă lucrul pentru sine să va cere un examen, prin care să probeze că își înțelege măestria. Apoi fiecare meseriaș va fi silit să fie membrul vreunei corporații industriale.

Apoi ca ucenici nu vor mai putea fi decît numai băeții, cari au isprăvit cel puțin 4 clase elementare. Măestrii înse nu vor putea ținea atîta ucenici, câți ar voi, ci numai în măsură cu numărul calfelor.

Trebile dintre stăpîn și calfe ori lucrători să vor regula altfel, tot așa și timpul de abzi-cere și timpul de lucru. Să vor face apoi corporații industriale, după comune, în care vor avea intrare deopotrivă și stăpâni și calfe ori muncitori. Și să vor numi inspectori industriali în fiecare cerc. Tot prin noua lege să vor regula și așezarea lucrătorilor și treaba grevii (a strai-cului). În legătură cu aceste se vor face judecătorii anume pentru meseriași. Să vor înmulți apoi școlile de meserii.

Ca să să câștige mai mulți inasași (ucenici) fiecare măestru

